

Brodnica ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Opis:

Leżąca nad Drwęcą Brodnica jest obecnie głównym ośrodkiem ziemi michałowskiej. Nazwa tej krainy wzięta się od Michałowa, miejscowości znajdującej się obecnie w granicach miasta. W XIII wieku pojawiły się pierwsze informacje o miejscowości. W 1298 r. najazd litewski zniszczył Brodnicę. Pod koniec XIII wieku Krzyżacy nadali osadzie prawa miejskie, a na początku XIV wieku wzniesli zamek, będący siedzibą komtura. W 1353 r. nastąpiło odnowienie przywileju lokacyjnego Brodnicy. W 1414 r. wojska polskie bezskutecznie próbowały zdobyć miasto, a dwa lata później do Brodnicy przyłączono ważniejsze niegdyś Michałowo, będące odtąd przedmieściem. Miejscowość w 1440 r. przystąpiła do Związku Pruskiego, a czternaście lat później mieszkańcy złożyli hołd królowi Polski. Niestety w 1461 r. najemnicy opłacani przez Krzyżaków zdobyli miasto, a rok później i zamek. W 1463 r. ich przywódca Bernard Szumborski zatrzymał całość jako zastaw. W 1470 r. Brodnica przypadła jego bratu Hynkowi. Ostatecznie w 1479 r. miasto przyłączono do Polski. Pod rządami Korony w miejscowości rezydowali starostowie. Miasto w tym czasie przynależało do różnych ważnych osobistości kraju. Okresem największego dobrobytu Brodnicy była pierwsza ćwierć XVII wieku, gdy jej właścicielką była królowna Anna Wazówna. Wojny ze Szwecją przyczyniły się do upadku miasta. W 1772 r. miejscowość wraz z całą ziemią michałowską przyłączono do Prus. W 1920 r. Brodnica powróciła do macierzy, jednak już po dziewiętnastu latach nastały czasy okupacji niemieckiej, zakończone w 1945 r. wyzwoleniem. Obecnie to ponad 28-tysięczne miasto jest siedzibą powiatu brodnickiego i sporym ośrodkiem turystycznym Pojezierza Brodnickiego.

Miasto częściowo zachowało pierwotny układ urbanistyczny z obecnie trójkątnym rynkiem pośrodku. Stara Brodnica leży na prawym brzegu Drwęcy, po stronie historycznej ziemi chełmińskiej; na drugiej stronie rzeki znajdowało się ongiś Michałowo. O czasach świetności miasta świadczą zachowane zabytki. Najważniejszym z nich jest gotycki kościół św. Katarzyny. Prace budowlane przy prezbiterium rozpoczęły się w 1285 r. i trwały 35 lat. Korpus świątyni powstał w latach 1340-1370, zaś wieżę dostawiono w 1370 r. W latach 1554-1598 oraz w czasach wojen ze Szwecją świątynia służyła protestantom. W tym czasie dwukrotnie ucierpiała w wyniku działań wojennych; później budowlę kilkakrotnie odnawiano. Bardzo bogaty wystrój wnętrza powstał przeważnie w XVIII wieku, choć odnajdziemy w nim zarówno elementy wcześniejsze, jak i późniejsze. W latach 1960-1964 odkryto na filarze północno-wschodnim renesansową polichromię z 1582 r., natomiast w 1969 r. na ścianach korpusu i sklepieniach fragmenty starszych, gotyckich malowideł naściennych. Świątynię otacza XVIII-wieczny mur z barokową bramką, zaś w obrębie cmentarza przykościelnego stoi barokowa kapliczka.

Drugim cennym zabytkiem miasta jest poreformacki klasztor franciszkanów. Reformatorów do Brodnicy sprowadził w 1751 r. starosta Józef Płaskowski wraz z żoną Rozalią z Czapskich. W 1831 r. nastąpiła kasata zakonu. Świątynia pełniła od tego czasu rolę kościoła cmentarnego i garnizonowego, klasztor natomiast od 1839 r. więzienia; w 1945 r. zespół objęli bracia franciszkanie. Całość powstała w stylu barokowym. Wewnątrz kościoła Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny znajduje się wystrój

rokokowy, powstały głównie w drugiej połowie XVIII wieku. W XIX wieku powstała kolejna istniejąca do dziś zabytkowa świątynia miasta. Jest nią kościół szkolny, pierwotnie wzniesiony dla lokalnej społeczności ewangelickiej.

Wartym zobaczenia obiektem Brodnicy są ruiny zamku krzyżackiego z początku XIV wieku. Prace budowlane rozpoczęto w 1305 r., a definitywnie zakończono po 34 latach. W 1415 r. przy fortecy miały miejsce prace remontowe. Od czasów wojen szwedzkich zamek popadł w ruinę i w 1785 r. król pruski Fryderyk II nakazał jego rozbiórkę, zatrzymaną w 1842 r. z rozkazu Fryderyka Wilhelma IV; on też nakazał wyremontować wieżę. W 1970 r. rozpoczęły się prace konserwatorskie przy ruinach, a dziś mieści się tu muzeum okręgowe. Z zamku zachowała się część piwnic oraz wysoka na 54 metry ośmioboczna wieża z fragmentami bramy wjazdowej. Przetrwał też teren przedzamcza z częścią murów obwodowych, w tym półkolistą basztą z 1415 r. Na przedzamczu znajduje się też pałac Anny Wazówny z 1550 r. Do jego budowy wykorzystano część XIV-wiecznych budowli. Pałac przebudowano dwukrotnie w XVII wieku. Budowla pozbawiona jest obecnie cech stylowych.

W Brodnicy zachowały się też pozostałości gotyckich fortyfikacji miejskich. Prócz niedużych fragmentów murów możemy do dziś podziwiać Bramę Kamienną, zwaną też Chełmińską oraz wieżę Bramy Mazurskiej. Oba obiekty uzyskały ostateczną formę w 1370 r.; w XIX wieku zostały odnowione. Były to najważniejsze bramy miejskie. W Brodnicy zachowały się pozostałości jeszcze jednego gotyckiego obiektu. Chodzi o wieżę zegarową z dawnego, XIV-wiecznego ratusza. W pierwszej połowie XVII wieku budynek użytkowano tymczasowo jako zbór ewangelicki, następnie popadł stopniowo w ruinę. W XVIII i XIX wieku ratusz stopniowo niszczone, wtapiając jego pozostałości w zabudowę mieszkalną. W 1868 r. resztki budynku rozebrano, pozostawiając jedynie charakterystyczną ośmioboczną wieżę i fragment szczytu, odnowione w XX wieku. W Brodnicy możemy zwiedzić ponadto barokowy spichrz, mieszczący obecnie oddział muzeum okrégowego. Zabytkowa zabudowa miasta powstała przeważnie w XIX i XX wieku.

Współrzędne geograficzne:

Odnosniki

[1] <http://paszport.kujawsko-pomorskie.kujawsko-pomorskie.travel/pl/brodnica>